

3. Ширяев А.Н. Основы стохастической финансовой экономики. – М.: Фазис. – 1998. – Т. 1. – С. 8 – 10.

УДК 336.276

Р.В. Гринчуцький

Національний університет водного господарства та природокористування

МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ:

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

R.V. Grynchysky

**MANAGEMENT MODEL OF PUBLIC DEBT: THE EUROPEAN
EXPERIENCE**

Складнощі на шляху фінансової стабілізації та економічного зростання України значною мірою зумовлені дефіцитом фінансових ресурсів. Одним із інструментів пом'якшення фінансових проблем та пошкваллення економічної кон'юнктури в країні є зовнішні запозичення.

Постійне зростання обсягів запозичень характерне не лише для країн, що розвиваються, а і для розвинених країн. Саме промислово розвинені країни виступають найбільшими кредиторами світової економіки й водночас мають найбільші обсяги державних боргів у абсолютному і відносному виразі. Значна кількість розвинутих країн, зокрема Японія, Італія, Греція мають державний борг, який за обсягами перевищує ВВП. В той же час частка державного боргу у ВВП деяких країн із перехідною економікою на кінець 2012 року становила Польщі — 52,7 %, Словенії — 50%, Чехії — 45,9 % [1].

У розвинутих зарубіжних країнах не існує єдиного підходу до управління державним боргом. Виокремлюють три основні моделі інституційного забезпечення такого управління:

- агентська. Модель використовується в Австрії, Бельгії, Великобританії, Греції, Ірландії, Латвії, Нідерландах, Німеччині, Польщі, Португалії, Словаччині, Фінляндії, Франції;

- урядова. Використовується в Естонії, Італії, Іспанії, Литві, Люксембурзі, Словенії. Така модель функціонує і в Україні;

- банківська. Країни-користувачі: Кіпр, Данія, Мальта [2].

Найбільш розповсюдженою серед розвинутих країн є агентська модель управління державним боргом. Її використовують в більшості країн — членів Європейського Союзу. В різних країнах сфера повноважень агентств досить відрізняється. У своїй більшості агентства підпорядковуються міністерству фінансів (казначейству) і покликані виконувати від його імені та за його дорученням операції з випуску, обслуговування та погашення державних

цінних паперів. Структура таких агентств побудована за принципом корпоративної моделі управління.

Урядова модель використовується в значній кількості країн-членів ЄС та в Україні. Перехід до агентської моделі управління державним боргом в Україні на сьогодні вважають недоцільним, оскільки це створить додатковий інститут влади і посилить навантаження на державний бюджет.

Банківська модель найбільше підлягає критиці і використовується лише в декількох європейських країнах.

Незалежно від інституційної моделі управління визначальними рисами в формуванні та управлінні державним боргом в розвинутих країнах є:

— спрямованість всіх методів та інструментів управління державним боргом на макроекономічну стабілізацію та структурні перетворення, формування економіки, адаптованої до функціонування в умовах фінансової глобалізації, здатної забезпечити збалансований соціально-економічний розвиток;

— базування системи управління державним боргом на принципах відкритості, прозорості, прогнозованості та відповідальності;

— високий рівень розвитку ринку державних цінних паперів, які реалізуються як вітчизняним так і зарубіжним інвесторам, що дозволяє диверсифікувати ризики;

— використання як ринкових так і неринкових методів полегшення боргового навантаження

Для оцінки ризикованості боргових зобов'язань широке застосування отримали економіко-математичні моделі. Більшість з них базуються на детерміністичних сценаріях та експертних оцінках. Для оцінки фінансових витрат і ризиків боргового портфелю в деяких країнах (Швеція, Данія та ін.) застосовують методи стохастичного моделювання, які дозволяють виявити можливості зниження витратності та ризикованості боргового портфелю, проведенні стрес-тестів альтернативних стратегій і наданні інформації фахівцям для розробки програм запозичень на перспективу.

Останнім часом у практиці аналізу фінансових ринків та прийняття відповідних рішень використовують моделі нейронних сіток. Ці моделі дозволяють передбачити майбутній розвиток подій на основі сформованих у рамках даних моделей взаємозв'язків між вузлами – нейронами, які, у свою чергу, утворюються як результат аналізу минулих подій і відповідної їм поведінки відсоткових ставок, обсягів угод і т. п.

Аналізуючи європейський досвід управління державним боргом, слід акцентувати увагу на застосуванні методу "опорних точок" (benchmarking) для оцінки ефективності боргової політики. На основі аналізу кон'юнктури національного і світового фінансових ринків та з врахуванням потреб держави, на основі цільових орієнтирів розробляються і нормативно

фіксуються конкретні показники, які повинні бути отримані в результаті здійснення позик та операцій з управління боргом.

Незважаючи на позитивні зрушення у сфері управління державним зовнішнім боргом України, проблеми оптимізації управління боргом потребують свого вирішення. Складність і небезпека для фінансового стану є в тому, що за останні роки в Україні борги погашалися не за рахунок реформованості економіки, а за рахунок нових запозичень.

Державні запозичення треба використовувати лише для капіталовкладень у розвиток економіки. Залучення позик із будь-якою іншою метою не тільки не даватиме імпульсу для пожвавлення економічних процесів, а й буде стримувальним чинником зростання ВВП надалі.

Література:

1. The World Factbook. – Режим доступу: www.cia.gov.
2. Управління державним боргом: Навч. посіб. – Прутська О.О., Сьомченков О.А., Гарбар Ж.В., Губанова Л.І., Руденко В.В. / за ред. Прутської О.О. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 146 с.

УДК 338.556

І. М. Гураль, Н.М. Шведа

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

РЕФІНАНСУВАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ МЕТОД УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

I. M. Hural, N.M. Shveda

REFINANSING AS MODERN MANAGEMENT TECHNIQUES RECEIVABLES

В умовах сучасної економічної кризи в Україні особливо гостро постала проблема управління дебіторською заборгованістю, що пов'язана з несвоєчасними платежами, поверненням боргів у неповному обсязі, виникненням сумнівних боргів та погіршенням фінансового стану підприємств.

Згідно з П(С)БО 10 “Дебіторська заборгованість” дебітори – це юридичні та фізичні особи, які в наслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. Відповідно дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [1].

Для управління дебіторською заборгованістю необхідним є розробка заходів щодо скорочення, стягнення простроченої або сумнівної дебіторської заборгованості. При цьому можуть використовуватися її традиційні методи